

A „HOGYAN TOVÁBB” KÉRDÉSE ROMÁN NEMZETISÉGŰ EGYETEMI HALLGATÓK KÖRÉBEN

NAGY EDITH

Abstract: One of the topic of the research was career orientation. A questionnaire survey was carried out among university students and later within the Career Image and Work Value Research Project which took place within the University of Debrecen. The questionnaire consisted of 53 questions. The questionnaire could be divided into five major topics. The questions were related to the preliminary, previous school records, college and university experiences, the chosen vocation, profession, and family.

The research was carried out at Babes-Bolyai University of Cluj-Napoca. 73 students took part in the research, they were all ethnic Romanians. Regarding their gender identity there were 9 male students and 64 female undergraduates.

Keywords: career orientation, decision, targets, guidance, prestige, information, professional, self-realization, admission

DOI: 10.19055/ams.2013.4/10/7

Dolgozatvezető tanár: Dr. Müller-Fábián Andrea egyetemi docens, BBTE

BEVEZETÉS

A 12. osztályos diákok körében nem csak az előttük álló érettségi játszik nagy szerepet, hanem a nagy döntés és választás felelőssége is, hogy hogyan tovább. Igazán nagy kérdés manapság, hogy a fiatalok miként választanak egyetemet a líceum elvégzését követően. Mit tartanak szem előtt? Kérnek-e tanácsot? Nagy álmokat szeretnének-e megvalósítani? Szociális munkások körében számos esetben kérdés, hogy a fiatal személy rendelkezik-e a kellő tulajdonságokkal melyek szükségesek az adott szakma gyakorlásához? Miképpen lehet ezeket felmérni? Egyáltalán fel kell-e mérni? Miképpen döntenek a fiatalok a szociális munka és egyéb szakok mellett? Milyen belső indíttatásuk, motivációjuk van. Kérnek-e tanácsot? Fontos-e az elkötelezettség érzése? Hogyan jutnak kellő információkhoz? Van-e magyarázat arra, hogy a pályaválasztás során a többség, akik a szociális munka szakot választják, az nő nemű?

Számos kérdésre próbáljuk keresni a választ a kutatásunk során. Kíváncsiság és érdeklődés van bennünk. A kutatásban résztvevők többségében szociális munka szakot és más társadalomtudományi, bölcsész tudományi, teológiai, és jogi szakot végző diákok alkotják.

ELMÉLETI HÁTTÉR

Kezdetben a pályaeorientáció fogalmát szeretnénk meghatározni. A pályaeorientáció egy összetett szó, az előtagja közismert kifejezés, *pálya*, utótagjának jelentése *tájékozódást, eligazodást* jelent (Bakos, 1986). A pályaeorientáció fogalmat, úgy tudjuk meghatározni, mint a szakmákkal kapcsolatos információ gyűjtést, tájékozódást, keresgélést, kutakodást, amely a különböző szakmák közötti eligazodást és megkülönböztetést is jelenti. A pályaeorientáció jelentése magába foglalja az egyén személyes kompetenciáit, készségeit és ezek megszerzését, mely előkészíti és képessé teszi az egyént az általa választott szakkal együtt járó kihívásokban való megfelelésre, legyen az egyéni pálya, karrier, egyén és környezetének megfeleltetését (R. Bögös, V. Dávid, 2003). A pályaeorientáció kérdésében nem csak a különböző szakmák jellemzőiről beszélünk, hanem az egyén adottságairól, környezetéből és társadalomból szerzett ismereteiről is. A pályaeorientáció segít összhangba hozni az egyéni készségeket, a társadalmi igényeket és a választott szakmát, nem egy egyszeri esemény, hanem folyamat amely a megfelelő döntés megszületését készíti elő. A jó döntés meghozásában négy dolog szükséges: reális énkép, információk a szakmákról, munkaerő-piaci ismeretek, képzési lehetőségek a jövőre nézve (R. Bögös, V. Dávid, 2003).

A KUTATÁS FŐBB EREDMÉNYEI

A hallgatók szoci-demográfiai jellemzői

A kutatás egyik kérdése a pályaeorientáció. Kérdőíves kutatást végeztünk egyetemisták körében és a továbbiakban a Debreceni Egyetemen folyó Pályakép és Munkaérték Kutatási Projekt keretén belül. A kérdőív 53 kérdésből épül fel. Összesen öt nagy témakörre bonthatjuk fel a kérdéseket. A kérdések a felvételire, eddigi iskolai pályafutásra, egyetemre és egyetemi tapasztalatokra, választott szakjára, és szakmájára és családjára vonatkoznak.

Az elért eredményekből néhány ismérvet mutatok be. A kérdőív tíz kérdésből állt. Az eredmények bemutatása során kiemeltem azon ismérvek eredményeit, amelyeket fontosnak véltem a pályaeorientáció témakörben.

A kutatást Kolozsváron a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen végeztük. A kutatásban megkérdezett hallgatók száma 73, nemzetiségüket tekintve román nemzetiségűek. Nem szerinti megoszlás alapján 9 férfihallgató és 64 hallgató nő.

A továbbiakban a megkérdezettek kor szerinti megoszlását mutatom be. A legfiatalabb egyén 19 éves, a legidősebb 49 éves. A hallgatók többsége a 19,-22 éves, az idősebb korosztálybeliek vannak kisebb arányban.

A megkérdezett hallgatók a Babeş-Bolyai Tudományegyetem négy karának diákjai: 78,1% a Szociológia és Szociális Munka karról, 1,4% a Bölcsészettudományi és Művészeti Karról, 2,7% a Társadalomtudományi, illetve Jogi Karról, valamint 15,1% a Teológiai, Egyházi, és Vallási Karról. 2,7% erre a kérdésre nem válaszolt. A megkérdezett személyek nagymértékben szociális munka szakos hallgatók.

Pályaválasztás, egyetemi és egyetem utáni célok

A következő kérdés, *az egyetemi felvételi, illetve a felvételt követő sikeres bejutással kapcsolatos*: a diák hányadik próbálkozásra jutott be sikeresen az adott főszakra. Számos szak van és eltérő felvételi előírások. A pályaválasztásban fontos a felvételin való siker vagy kudarc szerepe.

Az egyetemi bejutásnak a sikeressége alapvető fontosságú egy egyén életében. Fenn áll a kérdés, hogy sikerként, vagy kudarcként éli meg az egyetemi felvételt. A válaszadók esetében megfigyelhető, hogy 76,7%-ukat első jelentkezésre felvették.

A következő kérdés, *hogy honnan szerzett információkat a szakkal kapcsolatosan*. A megkérdezettek 8,2% vélekedett úgy, hogy a média nagy szerepet játszott az információszerzésben. 53,4% úgy vélekedett, hogy a média egyáltalán nem játszott szerepet az információszerzésben. 13,7% a megkérdezetteknek azt állította, hogy kis mértékben szerepe volt a médianak és végül 4,1% minősített döntő szerepet a médianak. Az információ forrás kérdésben meglepő módon nem a média játszott nagy szerepet a megkérdezettek körében.

Arra a kérdésre keresve a választ, *hogy a pályaválasztás folyamatában kiknek a tanácsait vették alapul*, illetve hogy a döntés egyéni önmegvalósítás céljából született-e, a válaszadók 9,6% válasza az volt, hogy a szülők tanácsolták ezt a szakot, 30,1% vélekedett úgy, hogy nem a szülők tanácsolták. 26% esetben pedig a szülők tanácsa nagy szerepet játszott, 17%-ban pedig kis szerepet tulajdoníthatunk a szülői tanácsoknak. (1. táblázat)

A következőkben azokat a válaszokat emelem ki, melyek arra a kérdésre keresnek magyarázatot, *hogy a megkérdezettek döntését a választott szak mellett meghatározza-e az, hogy milyen mértékben tudják megvalósítani elképzeléseiket*. 12 személy válasza az volt, hogy egyáltalán nem meghatározó jellegű az, hogy milyen mértékben sikerül majd megvalósítani elképzeléseiket, 12 személy esetében kevésbé meghatározó jellegű, 24 személy úgy vélekedett, hogy nagyrészt meghatározó és 16 személy számára döntően meghatározó. 2 személy a nem tudja válaszlehetőséget jelölte meg a kérdőív kitöltése során.

A szerzett diplomával jól lehet-e keresni kérdésben 46,6% -ban egyáltalán nem, majd ezt követte az egy kicsit válaszlehetőség, amelyet a válaszadók 30,1% jelölt be, 6,8% nagyrészt és végül 2,7% a döntően választ adtak a megkérdezettek közül.

Azzal a feltételezéssel kapcsolatosan, *hogy az egyetem kiválasztásakor a szakon való tanulás oka a hasznosítható ismeretek elsajátítása*, a megkérdezettek 45,2% vélekedett igennel és 49,3% a nem válasszal. Ez esetben megfigyelhető, hogy az igen és nem válaszok között nagyon kicsi a különbség 4,1%.

1.számú táblázat: Mennyire jellemző, hogy
a szülei tanácsára választotta az egyetemet

nem tudja, nem válaszolt	1	1,4%
egyáltalán nem	22	30,1%
csak kis mértékben	17	23,3%
nagy szerepet játszott	19	26,0%
döntő mértékű	7	9,6%
Összesen	66	90,4%
System	7	9,6%
Összesen	73	100,0%

Forrás: Debreceni Egyetemen folyó Pályakép és Munkaérték
Kutatási Projekt-kérdőív 24 számú kérdése

A második ismerv *a választott szakon meglevő magas színvonal*. A válaszadók esetében 34,2% -ban játszott szerepet és 60,3% esetében nem játszott szerepet az említett ismerv. A színvonalat, mint ismérvet, azért emeltem ki, mivel alapvető szerepet tölt be a mindennapi életben, valamint más szakterületeken is az elért színvonal. A megkérdezettek fiatal egyetemisták, akik még tanulmányaikat folytatják, ezért feltételezhető, hogy a magas színvonalnak a fontosságával és értékével még nem találkoztak. A magas színvonalnak a munkaerő piacon van fontos szerepe.

Már az egyetemi tanulmányok során felmerül a kérdés, hogy az adott szak, mely keretén belül az egyén a tanulmányait folytatja, *elősegíti-e az egyént az elsajátított ismeretekkel a jövőre nézve a megfelelő szakmai felkészülésben*. A kérdőívben szereplő kérdés azt méri, hogy az egyén számára fontos-e az, hogy a szak elősegítse a felkészülésben. A megkérdezett egyének közül 60,08%/-ban vélekedtek úgy, hogy számukra nagyon fontos, 2,89% -ban egyáltalán nem fontos, 30,43%-ban fontos és végül 5.79%-ban kevésbé fontos.

A szakmával kapcsolatos ismeretek elsajátításához fontos szerepet játszik az egyéni kutatások, beavatkozások, amelyeket az egyetemi hallgató, már egyetemi tanulmányai során elvégezhet, Ebben a kérdésben kiemelt szerepet játszanak a Konferenciák melyek keretén belül lehetőség nyílik arra, hogy az egyetemi hallgatók a kutatásaikat bemutassák. Ezért emeltem ki a következő kérdésre kapott válaszokat, amely *tartott-e már konferencián előadást* kérdésre. A válaszadók aránya a következőképpen oszlik meg: 70 válaszadó közül 86% nemmel és 14% a igennel válaszolt.

A következő kérdés ami szinten az egyetemi tanulmányok ideje alatt folytatott szakmai tapasztalattal kapcsolatos, az *a tanárai kutatásaiban való részvétel* kérdése. A megkérdezettek közül 17% válasza volt igen, azaz részt vesznek kutatásokban és 83%

nem. Szakmai tapasztalat igen nagy szerepet játszik az elméleti ismeretek elsajátítása mellett. Nagyszerű ezt látni, hogy diákok konferenciákon való részvételének és tanári kutatásban való részvétel száma is egy magas arány. Diákok már egyetemi tanulmányaik idejében nagy arányban elsajátítják a gyakorlati részét is a szakmájuknak.

A *tanulmányainak elvégzése után* a megkérdezettek 34,2% szeretne a szakmájával összefüggő területen dolgozni, 23,3% a szakjának megfelelő szakmában, 9,6% mindegy mit dolgozna, csak jól fizessék, 9,6% olyan területen dolgozna, ami nem a szakjával összefüggő, 2,7% nem szeretne dolgozni, mert külföldön szeretné folytatni tanulmányait és 13,7% nem gondolkodott még erről.

A szakterület kiválasztását követően fontos a település kiválasztása. Kérdés, hogy a nagy városon elvégzett egyetemi tanulmányokat követően az egyén miként dönt, hogyan képzei el jövőjét. (2. táblázat)

2.számú táblázat: Gondolkodott-e már azon, hogy végzés után milyen szakmában dolgozna?

Igen, a szakjának megfelelő szakmában	17	23,3%
Igen, a szakjával összefüggő területen	25	34,2%
Igen, de nem a szakjával összefüggő területen	7	9,6%
Mindegy mit, csak jól fizessen	7	9,6%
Nem, mert még tanulni akar egy újabb szakon	1	1,4%
Nem, mert még külföldön akar tanulni	2	2,7%
Nem, mert PhD-kurzusra akar jelentkezni	1	1,4%
Nem gondolkodott még erről	10	13,7%
Egyéb	1	1,4%
Összesen	71	97,3%

Forrás: Debreceni Egyetemen folyó Pályakép és Munkaérték Kutatási Projekt-kérdőív 34 számú kérdése

A tanulmányok befejezését követően alapvető kérdés a diákok körében, hogy *van-e már elképzelése arról, hogy az egyetem elvégzése után milyen településen dolgozna a legszívesebben* kérdésre, a válaszadók 1.4% a fővárosban, 31,5% Kolozsváron, 11 % máshol és 19,2 külföldön dolgozna szívesen. Kereshetünk magyarázatokat és érveket, hogy mi okból kifolyólag nyerhettük ezeket az eredményeket. A diákok magas arányban Kolozsváron szeretne elhelyezkedni. Kolozsváron folytatják az egyetemisták tanulmányaikat, így számos kapcsolat kialakul. Legyen az baráti vagy szakmai kapcsolatok. A megszokásnak is alapvető kérdése van, és maga a Kolozsvár mint nagy város a színességével, lehetőségeivel melyek egy fiatal egyén számára vonzóznak bizonyulnak. A külföldön való munkát, mint válasz lehetőséget 19,2% -ban jelölték be a megkérde-

zettek közül. Vonzó a fiatalok körében a külföldön való elhelyezkedés, talán nagyobb lehetőségeket látnak és a javadalmazás is szerepet játszhat. Ami számomra kissé meglepő az eredményeket figyelve, azoknak a nagyon alacsony aránya, aki a fővárosban dolgozna (1,4%), és relatíve sokan pedig a máshol válaszlehetőséget jelölte be (11%)..

Pályaválasztás

A döntéseink meghozásához számos tényező hozzájárul. Információk, ismeretek, egyéni képességek. A következőkben a kérdések a pályaválasztás kiválasztásában és maga a döntésre vonatkoznak. Ezekkel kapcsolatos ismereteket emelném ki, melyek hozzájárultak és elősegítették az egyén döntését. Legyen ez külső vagy belső tényező.

A megkérdezettek válaszaiból láthatjuk, hogy 1,4%-uk vélekedett úgy, hogy pályájának megválasztásakor a másokon való segítség csak kis mértékben volt fontos, 8,4%-uk vélekedett úgy, hogy eléggé fontos volt, 32,3%-uk úgy, hogy fontos volt és 57,7%-uk nagyon fontosnak vélte a másokon való segítség lehetőségét. Mekkora a szerepe a választásban a tekintélynek (3. táblázat)

3.számú táblázat Tekintélyszerzés a munkával

Egyáltalán nem fontos	2	2,7%
Kicsit fontos	5	6,8%
Eléggé fontos	9	12,3%
Fontos	28	38,4%
Nagyon fontos	24	32,9%
Összesen	68	93,2%

Forrás: Debreceni Egyetemen folyó Pályakép és Munkaérték Kutatási Projekt-kérdőív 40 számú kérdése

A következő ismerv, a tekintély fontossága a munka során. 2.7% a megkérdezettek számára a tekintély egyáltalán nem fontos, 6,8% -nak kicsit fontos, 12,3%-nak eléggé fontos, 38,4% fontos és végül 32,9%-nak a megkérdezettek közül nagyon fontos a tekintély.

A következő ismerv az *önmegvalósítás fontossága*. 1,4% a megkérdezettek körül vélekedett úgy, hogy az önmevalósítás egyáltalán nem fontos és 46,6% számára fontos. (4. táblázat)

Előző kérdés melyet kiemelttem, az az egyén önmevalósításával kapcsolatos. Az önmevalósítási témakör arról mondhatjuk, hogy egyéni szinten jelenik meg. A következő a kérdéskör pedig az már nagyobb dimenziót foglal magába amely *Szebbé teheti a világot* kérdést veti fel. A továbbiakban ezen kérdésekre kapott eredményeket fogom bemutatni. (5. táblázat)

4.számú táblázat Önmegevalósítás fontossága

Egyáltalán nem fontos	1	1,4%
Kicsit fontos	3	4,1%
Eléggé fontos	7	9,6%
Fontos	25	34,2%
Nagyon fontos	34	46,6%
Összesen	70	95,9%
Nem válaszolt	3	4,1%
Total	73	100,0%

Forrás: Debreceni Egyetemen folyó Pályakép és Munkaérték Kutatási Projekt-kérdőív

5..számú táblázat Szébbé teheti a világot

Kicsit fontos	1	1,4%
Eléggé fontos	8	11,0%
Fontos	23	31,5%
Nagyon fontos	39	53,4%
Total	71	97,3%
Nem válaszolt	2	2,7%
Total	73	100,0%

Forrás: Debreceni Egyetemen folyó Pályakép és Munkaérték Kutatási Projekt-kérdőív

A *szébbé teheti a világot* tény fontosságát a válaszadók 53,4% vélte nagyon fontosnak, 31,5% fontosnak, 11% elég fontosnak és 1,4 % kicsit fontosnak.

A válaszadók 39,7% vélte nagyon fontosnak, 35,6% fontosnak, 17,8% eléggé fontosnak, és 2,7% vélte kicsit fontosnak a *gondatlan élet biztosítását*.

Az *új gondolatokkal való találkozás fontossága* kérdésében a hallgatók 2,7% véli kicsit fontosnak, 12,3% eléggé fontosnak, 49,3% fontosnak és 31,5% nagyon fontosnak sz új információkat. A táblázatban látható, hogy fontos szerepet játszik a megkérdezettek életében az új gondolatokkal való találkozás. Nagyon kis mértékben van jelen az ismérv kis mértékű lényegessége. (6. táblázat)

6.számú táblázat Új gondolatokkal találkozhat a munka során

Kicsit fontos	2	2,7%
Eléggé fontos	9	12,3%
Fontos	36	49,3%
Nagyon fontos	23	31,5%
Összesen	70	95,9%
Nem válaszolt	3	4,1%
Összesen	73	100,0%

Forrás: Debreceni Egyetemen folyó Pályakép és Munkaérték Kutatási Projekt-kérdőív 24 számú kérdése

A munkában való megbecsülés fontosságában az egyáltalán nem fontos és kicsit fontos kérdésre egyforma arányban válaszoltak a megkérdezettek 1,4%-ban, 8,2% -nak eléggé fontos, 47,9 %-nak fontos és 38,4%-nak nagyon fontos. A megbecsülés manapság legőbb esetben a javadalmazásban nyilvánul meg. A megkérdezettek esetében a legnagyobb százalék a nagyon fontos és fontos válaszokra volt jellemző.

7.számú táblázat Szüntelenül fejlesztheti tökéletesítheti önmagát

Eléggé fontos	4	5,5%
Fontos	25	34,2%
Nagyon fontos	42	57,5%
Összesen	71	97,3%
Nem válaszolt	2	2,7%
Összesen	73	100,0%

Forrás: Debreceni Egyetemen folyó Pályakép és Munkaérték Kutatási Projekt

A szüntelen fejlesztheti, tökéletesítheti önmagát lehetőség fontossága a fentebbi táblázatban van összefoglalva. Amint láthatjuk a 73 megkérdezett egyetemi hallgató közül 5,5%-nak elég fontos, 34,2% fontos és 57,5%-nak nagyon fontos ez a lehetőség. (7. táblázat)

ÖSSZEGRÉS

Számos információt szerezhetünk a kérdőívek alapján azzal kapcsolatosan, hogy a 73 megkérdezett hallgató életében a pályaválasztással kapcsolatos döntést mi határozta meg, milyen szempontok érvényesültek. A kérdőívek lekérdezése során mind anyagi, mind szellemi értékekkel kapcsolatos kérdések is voltak. A kérdőívben felmerülnek olyan kérdések, melyekről úgy érzem, hogy egy bizonyos szintig egymást kizárhatnák. Ilyenek például a másokon való segítség, pénzkeresés, új gondolatokkal való találkozás. Az eredményekből látható, hogy annak ellenére, hogy kizárhatnák egymást, mégis a kérdezettek esetében nagymértékben fontos és alapvető szerepet tölt be mindkét dolog.

A megkérdezettek többsége hallgató. A kapott eredményeket azzal is lehet magyarázni, hogy ők érzékenyebbek a szociális problémákra, vagy feltételezhetően nem csak az anyagi vetület és a presztízs, a státusz a legfontosabb az életükben. Mindennek ellenére mégis azt állítom, hogy a nők pályaválasztásában fontos szerepe van a jövedelmek és számos más ismérvnek is. Szociális munkásként fontosnak vélem kiemelni, hogy a kutatásból kirajzolódik, hogy annak a diáknak, aki a társadalomtudományok mellett dönt, erős belső motivációja van azokkal a dolgokkal összefüggésben, amelyek a szociális szakmák lényegi vonásait jelentik.

Az életkori összetételt heterogénnek nevezném, hiszen 19 és 49 év közötti hallgatók válaszoltak a kérdőívre. Akár azt is mondhatnánk, hogy az egyetemen különböző generációkhoz tartozó személyek találkoztak, akik ugyanazt a döntést hozták meg, azaz a társadalomtudományok terén való továbbtanulás mellett döntöttek. Amit még fontosnak vélek megjegyezni, hogy az egyetemen tanuló idősebb korosztály nagyobb arányban távoktatáson folytatják tanulmányaikat. De azt is kiemelném, hogy habár alacsony százalékban (6%) de vannak idősebb generációt képviselő diákok is akik nappali tagozaton folytatják egyetemi tanulmányaikat.

A hallgatók pályaválasztását számos tényező alakítja. A kutatás során kirajzolódott, hogy a vizsgálatban résztvevő egyetemi hallgatók miként hozták meg ezt a döntést, honnan szereztek információkat és kiknek a segítségét kérték. A pályaeorientáció nagy kérdés napjainkban, mivel rengeteg egyetemi szak indul. Sok esetben fiatalokkal történő beszélgetés során kiderül, hogy miután elkezdik egyetemi tanulmányaikat, akkor döbbennek rá, hogy nem is azt nyújtja az adott szak, amit ők a választás előtt elképzelték. Egyesek ezt pozitívként élik meg, úgy vélekednek, hogy többet kapnak, mint amire vártak, mások pedig negatívként élik meg, mivel nem azt tanulhatják a választott szakon belül amit ők szeretettek volna.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Bakos, F., (1986). Idegen szavak és kifejezések szótára. Akadémiai kiadó, Budapest.
2. R. Bögös, Zsuzsanna, V. Dávid, Mária (2003) Pályaválasztási feladatok az általános és középiskolában. In: V. Dávid, Mária (szerk.): pályaválasztási információk az iskolában. B.A.Z. Megyei Munkaügyi Központ, EKF, Eger. 5-17. p.
3. Fónai Mihály (2010): Hallgatók professzió-képének elemei. In: Kozma Tamás – Perjés István (szerk.): Új kutatások a neveléstudományokban. Többnyelvűség és multikulturalitás. Budapest: Aula Kiadó, pp. 227-246.